

ROBERT L WOLKOFF:

Gennser saknar något

”Nazistjägaren” Simon Wiesenthal är en man som med total hängivenhet och obegränsad beslutsamhet har ägnat sitt liv åt att bekämpa rasism. En sak som — kanske överraskande — kännetecknar hans verksamhet är hans noggranna ordval och hårfinna moraliska överväganden. Den som arbetar för rättvisa får inte strö kring sig ord som rasist, antisemit, nazist och fascist.

Visst finns det sådana, som måste bekämpas och, i den mån de begått brott, dömas och straffas. Man får dock inte sudda ut moraliska gränser genom en släpphänt användning av laddade ord. I Sverige har det varit särskilt svårt att följa i Wiesenthals fotspår. Det är ju så att ”ledande svenska intellektuella” (jag tänker i första hand på Jan Myrdal, men det finns många fler) huvudsysselsättning är att försvara — snarare än att delta i Wiesenthals kamp mot — massmördare. Detta, kopplat till den f d svenska regeringens selektiva fördömande av diktaturstater (Chile men inte Kuba, m fl ad nauseam) har skapat en moralisk förvirring som ter sig nästan unik i världen.

Ingenstans har denna förvirring kommit till uttryck mer tydligt än i samband med flykting- och invandrapolitiken. Det var detta ämne som Margit Gennser tog upp i sin artikel ”Otänkbara tankar”, i SvT 1/92. De flesta av dessa ”otänkbara tankar” är bara till namnet — och kanske bara i Sverige — ”otänkbara”. För en utomstående tycks de oftast vara endast en fråga om sunt förnuft, praktiska förslag som moraliskt sett är neutrala.

Om dessa förslag faktiskt är effektiva eller ej kan jag inte bedöma. Jag vet faktiskt inte om det är bäst för en invandrare

att få hemspråksundervisning eller intensiv undervisning på svenska, om det är bäst för invandrare att bo tillsammans i ett visst område eller utspritt; om det är bäst att de börjar jobba ganska snart, eller att de väntar till dess det klarnar i andra frågor.

En sak är dock solklar: Att kalla någon av ovanstående och liknande idéer för ”rasistisk” är inte annat än ett tecken på det moraliska språkets nutida förfall. Man kunde läsa sida efter sida av MG:s ”otänkbara” praktiska förslag utan att märka något problematiskt, än mindre moraliskt tveksamt, än mindre rasistiskt. Typiskt är EG:s ”5 utvägar” som i ett annat, mindre laddat sammanhang skulle bemötas med en gäspning och ett ”Naturligtvis, vad annars skulle man göra?”.

Detta dock endast på det praktiska planet. På en annan nivå — då det gäller känslomässiga attityder, snarare än myndigheternas bestämmelser — är min reaktion inte alls lika positiv. Därmed definitivt inte sagt att MG är någon slags (dold) rasist. Snarare tvärtom. Hon försöker leda oss ut ur den moraliska förvirringens snårskog. Denna väg är emellertid inte rak. Det går inte att bara omformulera gällande bestämmelser. Man måste också förändra människor som — trots mycket uppblåst retorik om ”solidaritet” och ”världssamfundet” — egentligen inte har den blekaste aning om hur man skall förhålla sig till människor från andra kulturer som bosätter sig här.

Mitt mål är alltså inte att polemisera mot MG, utan att i dialog med henne precisera närmare den politik som mest skulle vara det svenska samhället till gagn. Detta genom att understryka det som enligt mitt förmenande saknas i hennes artikel.

För två tusen år sedan, sade den berömda rabbinen Hillel: "Om jag inte är för mig, vem då skall vara för mig? Om jag dock endast är för mig, vad är jag? Och om inte nu, när då?" Precis hur man samordnar de varandra motsägande legitima behoven av själv och andra, och hur man dessutom kan göra det samtidigt som man känner en tidspress som lämnar en utan ro, är frågor som är lika problematiska idag som de var när de först formulerades. Hillels aforism kan dock användas som en avslöjande måttstock, och i ljuset av den visar sig MG:s tes i vissa aspekter bristfällig.

Angelägenhet. Tendenser till rasism i Sverige är knappast "små", och inte heller "obetydliga" varningssignaler. Människor skjuts ju ned på öppen gata! När, precis, blir rasism "stor och betydlig"? Det är kanske ett tecken på hur avtrubbade vi är av världens våldsamhet att det som redan pågår i det svenska samhället inte väcker en starkare reaktion.

Den mardrömsliknande framtid som alla vill undvika är redan nu. Visserligen är antalet våldsmän litet. Men så är antalet flyktingar (1 % av Sveriges befolkning, kanske?). Vad säger det oss om det svenska samhällets ömtålighet att man redan i viss mån nått smärtgränsen? Det är, tycker jag, en larmsignal som kräver betydligt mer än bara en mer sansad flyktingpolitik. Något ruttet har faktiskt infekterat det svenska samhället.

Jag är knappast någon anhängare av den svenska sensationsjournalistkåren, men det är min bestämda uppfattning att den just i denna fråga inte överdriver alls, och att rasistiska grupper som "Vitt ariskt motstånd" samt extremisternas framgång i skolvalen mycket väl kunde bli början på

en lavin. Det här är verkligheten, inte en paranoid fantasi. Jag varnar för vargen därför att jag, inte minst som jude, ser honom rakt framför mig.

Effektivitet. "Att först hjälpa på området där hjälpen får mest effekt" är ett sådant förnuftigt påstående som under andra omständigheter skulle betraktas som att slå in öppna dörrar. Om inte för den rådande förvirringen vad gäller flyktingpolitik. Problemet är emellertid MG:s slutsats "att vi får ut mer 'nytta' och 'hjälp' om i första hand hjälpinsatserna inriktas på de hjälpsökande som lättast kan anpassa sig i det nya landet".

Vilka, precis, är dessa? Förväntar sig MG en flyktingström från Norge, kanske? I ljuset av den explosiva demografiska situationen i Mellanöstern (kopplad till den explosiva ekologiska och politiska situationen där) kommer flyktingar som "lätt kan anpassa sig" i Sverige att vara något av en bristvara.

Och ännu viktigare: Exakt vad är det som avgör om någon "lätt kan anpassa sig" i Sverige? Ett skamligt historiskt exempel: Det har kanske aldrig funnits en grupp flyktingar som lättare kunnat anpassats till det svenska samhället än just välutbildade, assimilerade tyska judar. Det var dock under 1930-talet hur lätt som hiesl att driva linjen att de var "för annorlunda", "ett hot mot det svenska kulturella arvet", "svåra att anpassa sig".

Det är säkerligen inte detta MG vill åstadkomma. Det skulle dock inte alls förvåna mig om detta, mutatis mutandis, blir resultatet. Precis de vars behov är mest desperata blir avvisade eftersom de betraktas som mest främmande och svårast att "anpassa sig". Vilket i sin tur innebär att MG kringgår just det problem hon

försöker lösa, nämligen jättevågen av fattiga flyktingar från tredje världen, som förresten kommer att ha lika svårt att anpassa sig i andra europeiska länder som de skulle ha det i Sverige.

Dessutom, och ännu farligare, lämnar hon dörren brett öppen för riktig rasism därför att en stor del av flyktingarnas anpassningsproblem just är förknippade med hur de behandlas av svenskar och det svenska samhället. Visserligen är det ren galenskap att kräva förändringar i det svenska samhällets attityder som något slags allmänt folkbildningsexperiment. Man skall inte "importera" människor från främmande kulturer bara därför att någon i Stockholm tycker det skulle vara "nyttigt" för svenskar att blir bekanta.

Men å andra sidan får man bara inte inbilla sig att flyktingpolitiken — oavsett vilken form den tar — kommer att lämna mannen på gatan oberörd. Och hur lätt flyktingarna kan "anpassa sig" i det nya landet återspeglar hur mycket de infödda "anpassar sig" till deras närvaro. Det finns såväl i Storeuropa som i Sverige en uppenbar rigiditet när det gäller just denna senare anpassning.

Margit Gennsers annars förnuftiga råd har med andra ord den farliga baksidan att de underlättar slentrianmässigt "jag vill inte obekväma mig" (Georg Kleins uttryck) tänkande. Detta betyder inte alls att de politiska förändringar MG föreslår är "eftergifter till rasister", eller i sig är rasistiska. Men samtidigt måste det påpekas att MG, om hon tror att dessa steg allena kommer att tämja det rasistiska odjuret, har fel. Och detta odjur är helt kapabelt att vrida även de mest moraliska lagarna för omoraliska syften (jmf Ingo Müllers bok *Hitler's Justice, The Courts of the*

Third Reich, en bästsäljare i Tyskland, som förklarar hur detta kan ske).

Civilkurage. Som jude känner jag något av en rysning i kroppen då jag läser att "det tycks inte gå att tala människor 'tillrätta' om de tycker sig se att andra tar deras möjligheter till ett jobb och en bostad". Att vi lär oss detta med hjälp just av Tysklands erfarenheter är skrämmande nog. Att Tyskland, för att anpassa sig till denna inhemska rädsla, är berett att bygga "stora avskräckande läger" gör saken knappast bättre. Och slutligen: Det faktum att tyskarna känner en viss oro inför detta steg, men ändå är beredda att ta det — de har ju en viss erfarenhet av sådant — säger oss väldigt mycket om det tyska samhället, men förhoppningsvis inte något — förutom som avskräckande exempel — om vad vi i Sverige bör göra.

Det är häpnadsväckande att MG skulle vara beredd att stödja en flyktingpolitik som i grund och botten är baserad på en illvillig populistisk illusion! Margit Gennser påpekar själv sanningen: invandringen är i längden en tillgång snarare än en börda. Och det är hennes — allas — ansvar att säga denna sanning och agera i enlighet med den. Precis som det är medborgarens ansvar att tala sanning till makten, är det samtidigt makthavarnas ansvar att tala sanning till folket — även, nej faktiskt särskilt, då denna sanning inte är populär eller allmänt känd.

Om en riksdagsledamot i Socialförsäkringsutskottet emellertid inte är beredd att visa det civilkurage som behövs för att "tala folk tillrätta" vem, tror hon, kommer att göra det? Och, om ingen gör det, vad säger det oss om samhället i stort? Det bör inte råda något tvivel om de långsiktiga konsekvenserna av politisk handfal-

lenhet inför folklig okunnighet. Vi judar har känt det inpå skinnet, och det är definitivt inte något jag rekommenderar det svenska samhället.

Rena händer. Europa står inte precis som hjälplöst och oskyldigt offer inför flyktinghotet. Jag är knappast någon vänsterinriktad antikolonialist — jag tror faktiskt att kolonialismen under de närmaste åren kommer att radikalt omvärderas i positiv riktning — men det är ändå nödvändigt att påpeka hur Europa, inte minst genom vapenhandel, har bidragit till den nuvarande situationen.

I en amerikansk film — en svart komedi — berättas det om ett amerikanskt jätteföretag som har lyckats sälja avancerade jaktplan till båda sidor i ett krig i tredje världen. Motståndarna är dock läsokunniga stenåldersstammar, som endast kan rulla sina flygplan (20 miljoner dollar styck) nedför en brant, så att de krockar med varandra.

Detta är visserligen något av en överdrift. Men, ärligt talat, hur annorlunda var det som pågick i decennier i Sudan, Etiopien, Irak, Iran och Libanon, för att nämna bara ett fåtal exempel där man har sprungit från när och fjärran för att exploatera de mest atavistiska känslorna — och där ett fruktansvärt flyktingproblem har skapats? Att regeringen i Etiopien var beredd att exportera (!) mat till oss för att köpa vapen från oss bör ge anledning till en smula eftertanke. Att det finns miljontals flyktingar från dessa områden delvis på grund av vårt agerande bör räknas in i

ekvationen då vi nu funderar över vad som är "nyttigt", och hur mycket av det som är "nyttigt" som måste förenas med våra — snarare än deras — önskemål.

Visserligen bär vi inte ansvaret för dessa krig. Det är ett tecken på vänsterradikalismens omvända rasism att betrakta tredje världen som inkapabel att skapa sina egna massmördare, brottslingar och politiska dårar. Men ingen kan förneka att vi haft ett finger med i spelet.

På ett mindre dramatiskt plan, kan man förnimma samma (o)moraliska delaktighet om man begrundar den illegala arbetskraften i Sverige. Det skulle vara intressant att veta hur många av dem som fruktar flyktingar från Somalia som samtidigt är beredda att använda sig av en illegal polsk arbetare som jobbar svart då han målar deras kök.

Vem var det nu som sägs ta jobb från vem?

Hillels ovannämnda aforism förblir problematisk, och min kritik av MG:s "otänkbara tankar" som baseras på den, är inte på något sätt menad att nedvärdera förslaget ärlighet eller moral. Det är dock något som saknas, inte på det konkreta, praktiska planet, utan på det mer diffusa men inte desto mindre väsentliga mänskliga/känslomässiga planet.

En känsla av brinnande angelägenhet, politiskt civilkurage och samhälleligt självperspektiv är det som lyser med sin frånvaro — men samtidigt också det som mest behövs.